

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Metaphysicam, id est, Scientiam de Ente incorporeo, seu
transnaturali

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

V. Obiectiones aduersus doctrinam præcedentem remouentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95247](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95247)

cadit. Hoc idem argumentum fieri potest in cognitione bonitatis illationis, qua quis ex aliquibus præmissis evidentibus evidenter sibi persuadeat, conclusionem sequi. Quartum esto: praxis non debet esse libera libertate indifferentie: cur ergo libertatem à coactione obtineat, aut, quod iuxta est, cur voluntaria esse debeat? Quintum: infra constabit, Verbum diuinum esse praxim, cum tamen eius productio non sit rigorosè, & antecederet voluntaria, ob id quod per intellectum, & non voluntatem procedit. Postremum argumentum sic se habet: ea de causa actus facultatum exteriorum praxes esse non possunt, nisi prius voluntariae sint, quia facultates illae imperio voluntatis suapte natura subditæ sunt, neque ab intellectu, nisi mediante voluntate dirigi sistent: at intellectus ab imperio voluntatis aliquando non dependet, ad hoc ut assentiat, & sine illo dirigi potest ab alio intellectu actu ad ferendum assensum: quin igitur actus intellectus sit voluntarius, praxis esse poterit.

CAPUT V.

Obiectiones aduersus doctrinam præcedentem remouentur.

48 **E**Nimvero nihil esse posse praxim nisi quod utramque libertatem contrarietatis scilicet, & contradictionis fortiatur, ac tale sit, ut in eo errari, & ab eo etiam superfederi possit, existimant multi, & graues auctores: præsertim verò Scot. quæst. 4. prol. Bassolis quæst. 7. & 8. Nicolaus Bonettus libro 2. metaphys. cap. 4. Theod. Smilingus in proem. Theol. quæst. 4. & alij Scotistæ Ocham. quæst. 4. prol. art. 2. Gregorius quæst. 5. articulo 1. Marsil. quæst. 3. artic. 2. Gabriel quæst. 1. o. artic. 1. Maior quæst. 9. Tolertanus quæst. 9. artic. 1. 2. & 4. Argent. quæstione 4. artic. 2. Henricus 1. part. summæ articulo octauo, quæstione tertia, Siluester in conflato quæstione secunda, articulo tertio, Ferrara libro 3. contra gentes cap. 35. Soncinas 6. metaphys. quæstione 2. Item Pereira 1. phisic. capite 2. Fonseca 6. metaphys. cap. 1. quæst. 5. lect. 2. & 3. at vero P. Suarez inter horum sententiam, & nostram, quandam mediam seligit & libertatem contradictionis, non vero contrarietatis ad praxim exposcit: propterea enim 1. parte tractatu primo, libro tertio, capite quarto, processionem Spiritus sancti praxim sentiit, quoniam non est libera contradictioni: alia vero ex parte creaturas à Deo practicè cognosci indeque praxes esse admittit, cum tamen certo certius sit, non esse liberas contrariè, fierique non posse, ut Deus in earum molimine oberraret.

49 **P**rimum autem argumentum horum auctorum pro altera sententiæ suæ parte ex Diametro opposita ei doctrinæ, quam capite præced. primo loco statui-mus, ita se habet. Operatio non libera libertate contrarietatis non est dirigibilis: ergo nec praxis: anteced. suadetur: quoniam omnis directio est ad præcauendum errorem: at in operatione non libera libertate contrarietatis errari nequit: dirigibilis ergo non est. Respondeo, negato antecedenti, & maiore qua probatur: cuius falsitas in Deo & Christo Domino apparet, necnon in creatura rationali omnino impeccabili, quæ, si possibilis est, ut plures censent, in genere moris errare siue peccare nequit, & tamen ad moraliter operandum dirigi potest, si diuinitus existat.

50 **P**ro eodem instituto secundò sic arguitur: poten-

tia libera libertate contrarietatis sola est directionis capax: sola ergo practicè operatur. Antecedens probatur hoc pacto: potentia operatiua, aut est determinata ad rectè operandum, & ita nequit ad errandum dirigi, nec etiam ad rectè operandum: prior enim directio esset ad impossibile; posterior vero ad aliquid, quod independentè ab ea nequit non esse, ac proinde altera est impossibilis, altera non necessaria, & omnino superflua: aut potentia est determinata ad errandum, eademque arte ostendi potest, eam nec ad errandum, nec ad rectè operandum dirigibilem esse: alterius enim impossibilitas, & alterius quasi trabali clauo fixa necessitas omnem directionem prohibet: sola ergo potentia ad vtrumuis eorum indeterminata, & non necessaria quoad speciem contrarietatis actus directionis capax censenda.

51 **O**ccurrendum tamen huic argumento, potentiam utroque modo determinatam dirigi posse, videlicet ad rectè operandum, quamuis ad id sit antecederet determinata, & ad operandum cum errore, quamuis error ei sit antecederet ineuitabilis. Etenim duplex est determinatio: alia radicalis, & quoad actum primum: alia formalis, & quoad actum secundum: facultas destinata formaliter, & actu secundo aliunde determinari, vel dirigi nequit; cæterum facultas destinata tantum radicaliter, & actu primo aliunde determinari, ac dirigi sustinet. Sic prædeterminatio efficax conuersionis liberæ Petri, verbi gratia, Deo si largienda est, seipsa actuque primo determinata est, ne in irritum abeat; & tamen conuersio libera Petri determinat actu secundo, & facit ne sit irrita. Sic etiam vnio hypostatica radicaliter determinata est, ne vnquam expellatur per peccatum, & nihilominus obedientia Christi determinauit actu secundo, & fecit ne expelleretur. Sic denique omnis potentia necessaria positis omnibus requisitis, ad suum effectum remote destinata est, eique astricta; & tamen actio superueniens eam proximè cum effectu connectit. Quocirca cum potentia non libera libertate contrarietatis, nec ad errandum, vel rectè & inoffense operandum indifferens, hoc ipso tantum sit determinata radicaliter ad alteram partem, non est quapropter ad eam determinari formaliter, deniqueque dirigi nequeat, sicut ad praxim oportet.

52 **A**rguitur tertio pro eodem instituto: frustra & inutiliter adinuenta esset ars aliqua, cuius munus esset docere quatenus intellectus verum ut sic cognosceret aut voluntas bonum ut sic amaret, aut utraque facultas in obiectum suum vitaliter tenderet: at non alia ratione, nisi quia circa bonum, & verum errare siue ab alterutro aberrare non possunt, fierique non potest, ut intellectus cognoscat aliquid non verum, aut voluntas amet aliquid nullatenus bonum, utve alterutra facultas non vitaliter progrediatur: ubi igitur nullum erroris periculum, nulla potestas; quoduis docendi munus est superfluum, & quæuis directio superuacanea: omnis autem notitia practica docet, & dirigit: nulla igitur est admitenda, nisi ubi potest aliquis error admitti. Respondeo: intellectus ab vno actu ad aliū dirigitur, v.g. ab apprehensione ad iudicium, & à præmissis ad conclusionem: at actus posterior verum respicit: intellectus ergo circa verum naturaliter dirigi potest. Item volūtas à cognitione ad simplicem complacentiam, & ab hac ad affectum efficacem dirigitur: complacētia simplex, & volitio efficax in bonū ferūtur: volūtas ergo circa bonum naturaliter dirigi potest. Eadem ratione constat utramque potentiā dirigi ut vitaliter tendat. Naturalis ergo

ergo directio non repugnat, etiam ubi nullum est errandi periculum, nullaque libertas. Vnde potest aliqua notitia practica non acquisita, & inuenta studio, & industria humana, ut recte probat argumentum, & mox constabit, at naturalis esse circa obiectum, in quo operando nullum sit errandi discrimen, ad illudque naturaliter dirigere, eiusque effectiorem docere.

53 Aduersus alteram nostrae sententiae partem est regione oppositam libertati contradictionis, quam ad praxim exigunt auctores initio huius c. citati, sit primum argumentum desumptum ex Arist. 6. ethic. Ibi enim initio c. 3. sic ait: *Sunt utique, quibus verum dicit anima affirmando, vel negando, quinque secundum numerum. Haec autem sunt ars, scientia, prudentia, sapientia, & intellectus.* Deinde paulo infra: *Contingentis autem aliter se habere est aliquid & factibile & agibile.* Mox etiam prosequitur: *Est autem ars omnis circa generationem, & artificiare & speculari, qualiter utique fiat aliquid contingentium, & esse, & non esse, & quorum principium in faciente, sed non in facto, neque enim de his quae ex necessitate sunt vel sunt ars est, neque de his quae secundum naturam, in seipsis enim habent haec principia.* Post haec c. 4. sic ait: *Idetur autem prudentis esse bene consiliari circa ipsa bona.* Et non longe infra: *Et non est consiliari de his quae ex necessitate sunt.* Ac tandem cap. 5. *Haec autem, scilicet ars, & prudentia, sunt existentes circa contingentia aliter se habere.*

54 Ex his Arist. testimoniis opponitur primò: quemadmodum omnis notitia practica est actiua, vel factiua secundum omnes, ita etiam omnis praxis est quid agibile, vel quid factibile. At iuxta Aristotelem nil sub actionem, nihil etiam sub factionem cadit, nisi quod est contingens, & aliter se habere non repugnans: contingentia igitur ac libertas saltem solius contradictionis ad quamcunque praxim est necessaria. Vltorius secundò: omnis notitia practica aut est ars, aut prudentia; Aristoteles enim initio laudari capitis tertij ethicorum omnem cognitionem veram (eiusmodi esse oportet eam, quae practica est, ut infra constabit) ait esse quintuplicem: tres ergo earum, quas memorat, cum tantum speculantur, videlicet scientia, sapientia, & intellectus, reliquum est, ut quae supersunt duae, ars nimirum, & prudentia sint practicae, & quae solae: ambas autem esse circa contingentia non semel edocet Aristoteles: omnis ergo praxis, siue quod eodem recurrit, cuiuscunque notitiae practicae terminus contingens non esse non potest. Ad haec tertio. Futilis esset ars aliqua, ad id solum adinuenta, ut verbi gratia, ignis semel accensus calefaciat, aut lapis super loco demissus in centrum ruat, videlicet quia operationes hae quadam naturae necessitate eueniunt; rursus haud censetur prudens, qui nil amat nisi bonum aliquod honestum, vile, aut delectabile, nilve nili quodammodo malum odio prosequitur, quoniam scilicet hi affectus sunt necessarii aliquos habituro, neque fieri potest, ut bonum non amet, malumque non oderit, qui circa alterutrum afficitur: solum ergo prudens merito audit ille, qui duntaxat bonum honestum amat, & turpe abhorret, propterea quod in his amplectendis, aut refutandis libertas sit, atque electio: recte ergo dixit Aristotel. nec artem, nec prudentiam, adeoque nullam cognitionem practicam reperiri circa ea quae sunt secundum naturam siue necessaria. Quarto denique id ipsum ex Aristotele probatur: ut enim non leuiter insinuat, ars opponitur naturae: huius autem opus est necessarium: ergo & illius liberum, saltem quoad exercitium, siue contradictionem. Prudentiae etiam munus, iuxta

R. P. Richardi Lincolni, Philosoph. Tom. III.

ipsum, est consiliari, consultatio autem est eorum, quae in nostra potestate sunt, atque arbitrio, quae sunt *contingentia aliter se habere*: quando igitur omnis & sola praxis obicitur prudentiae & arti, illam contingentem quodammodo esse oportet.

55 His ut satisfaciam animaduerto prius, praeter tres modos quibus ars supra capite primo, distributa est, duobus insuper eam secari oportere. Aliquando namque sumitur pro sola facultate operatiua naturae superaddita & studio atque industria à nobis quaesita; aliquando vero, pro facultate etiam naturaliter indita, & nullius operae pretio comparata. Vltimum satis artem distingui contra naturam, haud minus vltimum eam ita non distingui, sed potius naturam ipsam dici artificem & artificiosam, necnon artem naturalem. Ad artem priori modo magisque pressè sumptam respexit Horatius in arte

Natura fieret laudabile carmen an arte,

Qua situm est: ego nec studium sine diuite vena,

Nec rude quid prosi video ingenium: alterius sic

Altera poscit opem res, & coniuuat amice.

56 Ad artem posteriori modo, & magis laxè vsurpata respexit Zeno apud Ciceronem l. 2. de nat. deor. cuius ibi haec de eo sunt verba: *Zeno igitur ita naturam definiuit, ut eam dicat ignem esse artificiosum ad gignendum, progredientem via: censet enim artis maxime proprium esse creare & gignere, quodque in operibus nostrarum artium manus efficiat, id multo artificiosius naturam efficere, id est ut dixi, ignem artificiosum magistrum artium reliquarum.* Atque haec quidem ratione omnis natura artificiosa est, quod habet quasi viam quandam, & scitam, quam sequatur. Ipsius vero mundi: qui omnia complexu suo coercet, & continet, natura non artificiosa solum, sed plane artifex, ab eodem Zenone dicitur consilatrix, & prouida utilitatum opportunitatumque omnium. Qua autem ratione artem, eadem prudentiam etiam diuidendam arbitramur in eam quae naturalis est, & non acquisita, cuiusmodi est diuina, & qualis esset quoque in impeccabili creatura, si diuinitus existeret, necnon in eam, quae industria, & labore à nobis comparatur, haud enim natura boni sumus aut prudentes

57 Hinc euanescent ex Aristotele rationes erutae. Ad primam dicendum est, omnem quidem praxim actionem, aut effectiorem esse: philosopho tamen verba fuisse non de quacunque actione & effectiione, sed de nostra tantum, id est ea, quae prudentiae & arti à nobis acquisitis obicitur, hanc autem fatemur esse contingentem, talisque contingentiae testis est experientia ipsa rerum omnium quas prudenter, quas solerter efficitur. At propterea non cogimur, actionem, & effectiorem alterius generis, ortamque ex prudentia, & arte non qua nos utimur, sed alia necessario operatiua praxim renuere. Ad secundam rationem dicendum est, immerito supponi omnem notitiam practicae esse artem, aut prudentiam, quae de loquitur Arist. lib. illo 6. ethic. Vnde enim constat, scientiam ibi ab arte, & prudentia distinctam, esse speculatiuam tantum, & non practicam? Profecto tam speculationes quam practicas demonstrationes complexu talis scientiae coerceri, multi, & graues auctores perhibent. Atramen contrarium esto verius, omnem scilicet notitiam practicam esse artem, aut prudentiam: quid tum? ut enim iam aiebam, non de omni arte, & prudentia sermo fuit Aristoteli, sed de iis solum, quae nobis industria nostra sunt ingeneratae: quamuis igitur haec non versentur nisi circa contingentia quoad exercitium, siue contradictionem, inde tamen non consequitur, omnes alias eius esse conditionis: adeoque locus est, ut plures res sint praxes, artique, & prudentiae alicui subiectae, tamen si ea

contingentia destituantur. Ad tertiam & quartam rationem similiter occurrendum est, eas non de omni arte, & prudentia, sed de nostris duntaxat procedere; quare hoc tantum concludere, praxim nostram, eamque quadam cum exceptione mox adhibenda, non verò omnem esse contingentem.

58 Porro autem, ut solutio tradita magis clareat, breuiter, atque cursim recensenda sunt praxes illae, de quibus Aristotelem cum in praesenti, tum etiam 3. de anima, capite 10. textu 51. aliisque locis nobis obiici solitis inficiamus esse loquutum, quasque propterea contingentes non admittimus. Prima omnium est Verbum diuinum, omnis quidem expertus contingentiae, & nihilominus praxis ut mox videbitur. Secunda est Christi seruatoris obedientia, quae praxis censenda, eo quod ex dictamine prudentiae profecta, necessaria tamen, & non contingens, ob praecceptum ei à Patre impositum, cui non potuit sine peccato contra stare: modus autem, quo obedientia illa fuit meritoria, & aliunde libera, nostri instituti non est, eumque proinde in suspensio relinquo. Tertia praxis, non omnis quidem, at eius contingentiae de qua sermo Aristoteli fuit expertus, est productio, & conseruatio plurium rerum à Deo distinctarum: quamuis enim omnes eius dominio, & arbitrio subdita sint, ab eoque possint quocumque temporis momēto in nihilum redigi, ceterum plurimae sunt necessariae, hoc sensu, ut nequeant ab eo non produci, & conseruari naturaliter loquendo, id est si vniuersum hoc suis legibus ire sinat, nullamque ei miraculosam violentiam inferat: etiam si autem naturaliter sint necessariae, ac non contingentes, adhuc praxes sunt respectu Dei, & ab arte illius emanant, ut supra c. 1. disputauimus. Quarta praxis non contingens, est creatura cuiusdam possibilis, cui vna ex parte prudentia, & ars sit connaturalis, ex alia etiam ei sit naturale, & omnino necessarium, vel pleraque, vel aliqua ex artis & prudentiae praescripto operari: quae enim huius creaturae potest esse repugnantia, aut contradictio? Postrema praxis contingentiae, & libertatis omnis inops in nobis etiam locum habet, non quidem in hoc, at in alio rerum euentu: fac enim aliquem nostrum sponte sua operaturum secundum regulas prudentiae, vel artis: quid vetat Deum praedeterminare hunc, ut secundum eas velit nolit operetur: talis autem operatio esset praxis, quia prudens, & artificiosa; at non contingens quoniam praedeterminata. Quo autem pacto Aristotelem hactenus, eodem non paucos auctores aduersus nos huius initio capitis adductos exponi posse arbitror: scilicet de aliqua praxi, non vero de omni, quoties ad eam, contingentiam exposcunt.

59 Arguitur secundo contra eandem nostrae sententiae partem. Operationes brutorum praxes non sunt: non alio nomine, nisi quia necessariae sunt, & libertatis expertes. Respondeo, practicum, & speculativum esse differentias intellectus, & ad summum voluntatis, ut constat ex Aristotele 3. de anim. text. 46. & 47. B. Thoma 2. 2. quaest. 49. art. 2. ac ceteris omnibus; quare bruta, ut intellectu, sic notitia practica & speculatiua carent: praxis autem notitiae practicae responder, & eius est obiectum: proinde mirum non est, quod operationes belluinae rationem praxis haud fortiantur. Aliam etiam eius rei causam supra reddidimus: quoniam videlicet praxis debet esse finis notitiae, seu cognitionis unde oritur: belluina autem propter finem non operatur. Denique: si cognitio belluina respectu alicuius obiecti efficax, & illud praxim, & se practicum denominat, etiam belluina cognitio obiecti quod exprimit neutriquam operatiuam, hoc ipso erit illius speculatio:

at quis dicat, belluas speculari cœlum, verbi gratia, aut sydera, aliave obiecta, quae non faciunt, sed suspiciunt.

60 Arguitur tertio aduersus eandem opinionis nostrae partem. Cognitio nostra circa nutritionem, & quo fit modum, est speculatiua, & non practica, aut artificiosa; aliās nutritio esset opus artis, & non naturae: igitur nutritio nostra non est praxis, siue obiectum notitiae practicae: at non alia de causa nisi quia est operatio necessaria applicato alimento, necessitas ergo cum praxi non cohaeret. Respondeo, exemplum nutritionis, si quid valeret, probaturum, nullam actionem externam, nullam intellectionem esse praxem, quod & est contra ipsorum aduersariorum non paucos, & praeter philosophiam moralem nullam, nullamque scientiam practicae esse permittit, quo quid inficitur? Sequela probatur: actus intellectus, & exteriorum facultatum immediatè liberi non sunt, sed necessarij, tantumque mediatè liberi, id est per denominationem ab imperio voluntatis, qua reguntur, haud secus ac nutritio immediatè necessaria est, cum posito alimento, & reliquis causis non possit à voluntate suspendi, & mediatè duntaxat libera, hoc est per denominationem à voluntate comedendi, & alimentum adhibendi: ergo si nutritio defectu libertatis non est praxis, actus etiam commemorati praxes non erunt. Deinde respondeo, cognitionem nutritionis duplicem esse: alia namque hominem cum esse supponit, & materiam iam applicatam; haec autem non est practica, neque nutritio praxis respectu illius, non quia nutritio est necessaria, sed quia ea cognitio ad executionem nutritionis minimè deseruit: alia vero materiam non supponit applicatam, sed applicabilem, eamque potest, & solet adhibere; & haec practica est, & nutritio praxis respectu illius. Quod autem opponitur, eam cognitionem non esse artem, adeoque non posse practicae esse, nullius arbitror momenti: tum quia notitia illa est ars, non naturae superaddita, aut studio acquisita, at naturalis: ut paulò supra exposuimus: tum etiam quia si de nomine quaestio sit, & nulla concedatur ars naturae debita, quid facilius, quam negare solam artem esse practicae? qua ratione Aristoteles supra citatus prudentiam ab arte distinguit, & tamen eam practicae adstruit. Quod autem dicimus, cognitionem nutritionis alimento adhibito prauiam esse practicae, id intelligendum est de eius cognitione vulgari, & ordinaria: acroamatica enim, & scientifica, qualis traditur in physica, etiam si applicationem materiae praecet, fortasse tamen practica non est, ob dicta superius cap. 2.

61 Arguitur quarto: visio beatifica est omnino speculatiua, & non practica, ac proinde amor beatificus & fructuosus non est praxis: at non alia gratia, nisi quoniam est operatio necessaria, & non libera. Respondeo: amor beatificus praxis non est, quia necessarius, sed quia obiectum visionis beatae non est: praxis enim obiectum notitiae practicae debet esse. Quod si inster aliquis ex aduerso, visionem beatificam, quemadmodum alia in Deo, sic etiam amorem illum in eo cernere, ad manum est responso, amorē beatificum per visionem Dei cognitū respectu eius esse praxim; hactenus autē sermonē fuisse de amore, qui oritur ex visione beatifica prout praecisè tali, & prout est solius Dei: namque eum videndo beamur, & per accidens est ad nostram essētiā beatitudinē, quod aliud quidpiā in eo videamus. Adice, amorē beatificum, iuxta Scotum, & affectus, Balthasarē Tellez, & alios recētiore praxim esse; quam

quamobrem argumentum nullius esse momenti, vt-
pore quod assumit aliquid inter auctores dubium, &
in eius probationem nihil prorsus adducit.

62 Arguitur quintò, Verbum diuinum praxis non est:
at non aliam ob causam, nisi quia contingens non
est, sed potius summè necessarium: igitur contin-
gentia, & ad vtrumlibet indifferentia, praxi non est
contingens, sed omnino essentialis. Respondeo, Ver-
bum diuinum esse praxim intuitu cognitionis Pater-
næ à qua procedit. Primò, quia finis cognitionis pra-
cticæ est actio, & quod sub actionem cadit, vt ex su-
perioribus liquet: sed Verbum diuinum est actio ad
intra, vt aiunt, & generatio passiva, & verè producitur
ac generatur: potest igitur esse obiectum alicuius
practicæ cognitionis, nihilo minus quam quodlibet
aliud agibile: talis autem cognitio non alia quam
Paterna à qua dimanat. Deinde actus virtutum mora-
lium in Deo sunt praxes, cum tamen realiter non
producantur: à fortiori ergo Verbum diuinum reali-
ter productum praxis erit. Antecedens est perspi-
cium: quoniam actus hi prudentia regulantur, quæ
vniuersim practica est: quod egregiè docet P. Sua-
rez 1. part. lib. 3. de attrib. cap. 4. num. 7. his verbis:
*Diuina cognitio duplici ratione practica est, vno modo
per modum prudentiæ respectu ipsiusmet voluntatis
diuine quoad actus liberos vt sic, seu quoad determi-
nationes eorum, &c. Præterea Capreolus quæst. 2. prol.
Soncin. 6. metaph. quæst. 2. & alij Thomistæ, item
Scotus quæst. 5. prol. & communiter eius sectatores,
solum actum imperantem, & internum esse propriè,
& primariò praxim censent: opus vero imperatum, &
externum non nisi secundario, & per denominatio-
nem à voluntatis imperio præcedente: atqui creaturæ
à Deo prudenter, & artificiosè productæ sunt
praxes: non igitur ipsæ, sed voluntas Dei efficax ear-
um existentiam imperans iuxta hos auctores sortie-
tur rationem praxis propriè, ac primariò: quid igitur
Verbum esse praxim refugimus? quasi vero hoc ali-
quam Deo imperfectionem affingeret. Denique
praxis vt sic nullam imperfectionem inuoluit: sed
verbum creatum praxis est, vt contra Scotum
ostendimus: igitur & Verbum increatum. Maior est
communis, & probatur: tum quia actus liberi Dei
omnis imperfectionis expertes, tamen sunt praxes, vt
iam vidimus, id quod Scotus apud P. Suarez loco ci-
tato extendit ad amorem etiam Dei necessarium, siue
eius circa seipsum: tum etiam quia alias actio, & ge-
neratio in communi imperfectionem clauderent,
adeoque in diuinis locum non haberent: tum deni-
que quia nulla argumenta contrarium euincunt.*

63 Dices Basilium, lib. 2. aduersus Eunomium, eum
reprehendere, quod Verbum Dei contra Scriptura-
rum vsum Patris genituram appeller: cum ergo in
Scripturis, aut Theologorum monumentis nusquam
praxis de Verbo dicatur, eum loquendi morem pro-
fus reiciendum esse. Respondeo, Eunomium teste
Basilio idcirco Verbum Dei non Filium, aut natum
Patris, sed eius genituram appellare, vt *geniti ad in-
genitum oppositione, contrario pacto ad Patrem habere
Filium in substantia ipsa ostendat*. Rursus tale vo-
cabulum nec Ecclesiæ, nec scripturarum consuetudi-
ni conforme esse: quid mirum ergo si explodatur? At
praxis de Verbo dicta nihil indicat fidei contrarium:
quod enim contingentia Verbi sequatur inde, hoc
negamus cum omnibus illis scholasticis, qui praxim
suapte natura contingentem esse denegant: item vo-
cabulum istud secundæ personæ accommodari inso-
litum in Ecclesiæ non est, sed potius Ecclesiasticis scri-
ptoribus nuper relatis, aliisque pluribus satis conso-
num. Et quamuis ij scholastici, qui ad praxim contin-

R. P. Richardi Lyncei, Philosoph. Tom. III.

gentiam aliquam poscunt, eosque inter Suarez ex-
pressè Verbum, vel, quod instat est, Spiritum sanctum
praxim renuant, cæterum reliqui omnes eam praxis
conditionem negantes, vno Hurtado excepto, & ali-
quibus post ipsum Neotericis, Verbum esse praxim
velut exploratum supponunt.

64 Dices secundo B. Thomam 1. part. q. 14. art. 16. &
eius interpretes omnes sentire Verbum non esse
praxim. Nihilominus B. Thomas eo loci tantum con-
tendit Deum habere de seipso scientiam duntaxat
speculatiuam, non verò practicam: cæterum interpre-
tandus est de scientia practica circa prædicata Dei
absoluta, & improducta, ac necessaria, cuiusmodi sunt
deitas ipsa, omnipotentia, aternitas, aut immensitas,
vt ex illius contextu liquet, non vero circa prædicata
necessaria relatiua, cuiusmodi sunt Verbum, & Spi-
ritus sanctus, nec absoluta libera: hæc enim à
Deo practicè cognosci, nec negat, nec affirmat,
& consequenter an illa praxes sint eo loci in medio
relinquit. Atque idem iudicium de reliquis schola-
sticis, quorum similibus testimoniis nullo iure recen-
tiores vtuntur.

65 At P. Hurtad. disp. 11. de anim. sect. 2. n. 12. negat,
Verbum esse praxim, vt iam dictum, non quia necessa-
rium est, sed quia non causatur, sed producitur, à
quo parum discrepant alij, qui Verbum, quoniam
iuxta verba symboli *genitum non factum*, idcirco à
ratione praxis exterminat. Cæterum hæc solutio
iis argumentis, quibus nostra solutio probata est, fa-
cilè potest improbari. Rursus cognitio Verbi diuini
in sola eius contemplatione non sistit, sed vterius
gradum facit non ad eius causalitatem, aut effectio-
nem, at certè ad eius productionem, & generationem:
ergo respectu illius non est speculatiua, adeoque
practica.

66 Secundo alij censent, Verbum non esse praxim, quia
non est obiectum cognitionis à qua procedit, sicut ad
praxim oportet, sed alterius à qua non procedit, cuius
explicatio Theologici muneris est. Contra: Verbum
expressiue essentia omnium consensu à cognitio-
ne essentia procedit: at ea cognitio essentia est etiam
cognitio Verbi: hoc igitur procedit à cognitione cui
obiicitur. Minor probatur: quoniam Verbum procedit
à cognitione essentia, non quacumque, sed compre-
hensiua illius: id enim ad perfectionem Verbi attinere
videtur: sed comprehensio essentia Verbum eius ex-
pressiue, sicut & reliqua omnia connotata, attingit.

67 Alij tertio ad cognitionem practicam desiderant,
vt speciali titulo ad productionem sui obiecti con-
ducat, & sit eius productiua, potius quia est co-
gnoscitiua illius, quam quia aliud obiectum dignos-
cit: quando igitur cognitio Verbi non magis illud
producit, quia illud cognoscit, quam quia essentiam,
(nam plures negant Verbum ex cognitione sui pro-
cedere, cum tamen ex cognitione essentia illud pro-
cedere nemo inficias eat) mirum non est, quod ea co-
gnitio practica, & Verbum praxis non sint. Sed cur
hæc etiam doctrina mihi displiceat, absoluam breuif-
simè. Si visio beatifica amorem itidem beatificum co-
gnosceret Deumque summè amandū diceret, practi-
ca foret respectu amoris, & amor praxis respectu il-
lius: at non magis causaret amorem beatum, quia
illum cognoscit, quam quia aliud obiectum, Deum
videlicet cognoscit, quinimo è conuerso se res ha-
bet, cum provt cognoscitiua Dei amorem neces-
sario inferat, si vero esset duntaxat cognoscitiua
amoris cum necessario non inferret: eo igitur
speciali titulo ad praxim opus non est. Maior est
conspicua: quoniam visio beata eo in euentu es-
set dictamen prudentiæ, aliis huius virtutis actibus

non abfimile: dictamen autem quoduis prudentia est practicum. Insuper, iudicium quo beati iudicant Deum clarè visum summè amandum esse, distinctum quidem à visione beata, & eaque posterius, est practicum, vt animaduertit Sotus in 4. distinct. 49. quæst. 1. art. 4. conclus. 5. esto ergo identificetur cum visione beata speculatiua Dei, practicum adhuc manebit: nam identitas cum cognitione speculatiua vnius obiecti, non obest tendentiæ practicae in aliud obiectum, aliàs nulla cognitio speculatiua & practica simul esset intuitu diuersorum obiectorum, quodque difficilius est, nulla Deo cognitio practica concedi posset, cum omnis cognitio diuina cum aliqua eius notitia speculatiua realem identitatem potiat.

67 Quartò: iidem putant, cognitionem practicam non esse immediatè factiuam operis, sed directiuam, vt aliunde fiat, sicut in artibus mechanicis visitur: cognitio autem Verbi diuini est immediatè eius productiua, & non præceptiua vel directiua, vt aliunde producat, qua de causa nec ipsa est practica, nec eius terminus, nempe Verbum, praxis. Verum ne hæc doctrina placeat: quoniam volitio Dei efficax est immediatè operatiua ad extra, nihilominus dicitur practica respectu sui obiecti, atque ita Suarez in metaphysica, & alij scholastici passim loquuntur: actus igitur intellectus poterit dici practicus intuitu eius obiecti, cuius est immediatè factiuus, vel productiuus. Præterea qui scientiam visionis Dei immediatè productiuam rerum extrararum statuunt, eandem practicam censent, vt testatur Suarez lib. 3. de attributis positivis cap. 4. num. 10. & qui imperium intellectus his verbis, *fac hoc*, respondens rerum creatarum immediatè executiuum volunt, illud practicum appellant, teste eodem Suarez libro 1. de præd. capite 16. num. 3. nec est qui hoc nomine vnos, aut alteros impugnet: ergo, &c.

68 Instabis tamen, cognitionem, quæ supra durationem suam reflectat, non esse practicam respectu illius, etiam si illius sit cognitio efficax: at non alia de causa nisi defectu supradicti specialis tituli, aut quia durationis immediatè productiua est, ea ratione qua, ignis, verbi gratia, calorem, & reliquas proprietates suas immediatè producit, aut denique quia duratio non contingit tali cognitioni, sed magis est eius proprietas necessaria, atque ad illius connaturallem statum attinet: triplex igitur illa conditio, vel ex triplici, aliqua ad notitiam practicam, & praxim requiritur. Sed maior est falsa, vt ex iis constat, quæ de visione beatifica amorem Dei quem rapit cognoscente, superius disseruimus. Instabis secundo, Spiritum sanctum similiter fore praxim. Respondeo concessa sequela cum Augustino lib. 6. de Trinitate, cap. 10. vbi sic ait, *Verbum est ars omnipotentis Dei plena omnium rationum viuendum*. Quandoquidem ergo Spiritus sanctus per essentiam Spiritus, & vita est Verbum respectu illius ars, siue cognitio practica erit, & ille praxis consequenter intuitu Verbi: quidni igitur hoc respectu Patris vera praxis censetur?

69 Aduersus postremam doctrinam nostræ partem, quam sumus inficiati praxim genere suo esse voluntariam, referri solent omnes auctores huius initio capitis laudati: arbitror tamen, multos posse intelligi de praxi nostra & ordinaria, non vero generica, & communissima: quanquam etiam hoc diffiteri nequeo Patrem Suarez supra sectione 13. num. 28. & 30. Raphaëlem, Auerfam citata questione 27. sectione 4. paulò post medium, Fonseca & alios recentiores aperte nobis refragari. Primum autem

huius sententiæ argumentum sic habet. Praxis genere suo est operatio contingens, & libera: sola autem operatio voluntaria, id est à voluntate, vel immediatè, vel eius imperio mediante proficiens, potest esse libera: sola namque voluntas est potentia libera, & radix eius libertatis, quæ in aliarum facultatum opera redundat: praxis igitur debet esse voluntaria. Sed quid? si quis cum Durando intellectum immediatè liberum esse tueretur. Deinde multis partibus verius, ac probabilius est, praxim in communi non esse suapte natura operationem liberam, quo tota vis argumenti corrumpitur. Aliud eius sententiæ argumentum est. Praxis debet esse ex directione cognitionis practicae, huiusque obiectum & effectus: cognitio autem non dirigit nisi mediante amore: praxim ergo amatam seu volitam aut voluntariam esse oportet. Concessa maiori, minorem nego: quod enim vna cognitio ad aliam immediatè dirigat, eamque nullo interueniente voluntatis imperio multoties inferat, superius ostendi, idque etiam si contingat vnum esse obiectum alterius, vt si aliquis apprehendat euidenter, & rem esse, & ita per iudicium immediatum, aut conclusionem eam cognoscendam esse. Quin etiam vna cognitio immediatè quidem, & quocunque voluntatis actu circumscripto, inferre potest non tantum aliam cognitionem, sed etiam opus aliquod non vitale, & exterius, vt exempli gratia, si cognitio aliqua in suamet durationem, vel vocationem reflectat. Tertium eius sententiæ fundamentum est huiusmodi. Praxis debet esse finis cognitionis practicae, vt supra sæpè sapius diximus: atqui solum opus voluntarium, & cognitionem, ac complacentiam terminans, ac mouens dici potest finis; hic enim finitur, qui propter se cognoscitur, & amatur, & ratione cuius, cetera. Huic etiam obiectioni occurrendum, praxim debere esse finem cognitionis practicae non actu, nec ita vt propter illam prius cognitam, & amatam eligi debeat hæc, sed apertitudine, quasi nihil possit esse praxis, nisi ei insit talis utilitas, ac dignitas, ratione cuius prudenter eligi queat eius cognitio practica, tamen de facto eiusmodi electionem prius intenta non subinferat.

CAPVT VI.

Aliqua annotamenta de modo representandi practico, & speculatiuo.

Notandum primò aduersus Ocham, Gabrielem, Gregor. maiorem quos refert & sequitur Pater Vasquez supra prima parte disp. 8. cap. 5. numero 20. non solum iudicium, sed etiam apprehensionem simplicem notitiam practicam esse posse: quoniam eiusmodi cognitio incomplexa multoties est efficax respectu sui obiecti, eiusque desiderium excitat, & executionem promouet, ad eamque velut finem destinatur. Notandum secundo cognitionem practicam veram esse oportere, si sit iudicatiua, aliàs quoduis obiectum à quouis practice cognosci posset, cum nullum obiectum sit quod velut à te operabile falsò tamen cognoscere nequeas. Animaduertendum tertio, cognitionem speculatiuam à fortiori veram esse oportere: qui enim falso cognoscit, non tam speculari, aut contemplari, quam hallucinari dicitur. Animaduertendum quarto cognitionem aliquam intellectus etiam iudicatiuam, nec practicam, nec speculatiuam esse, nimirum si iuxta nuper dicta factibilitatè obiecti falsò